

Asia: VN/8871/2019

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Taustatiedot

Onko vastaaja

kunta

Vastaajatahon virallinen nimi

Keminmaan kunta

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot

Hannele Matinlassi, hannele.matinlassi@keminmaa.fi, 040 831 7758

Viranomaisille: Lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä

Keminmaan kunnanhallitus 22.9.2020

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Lainsäädännön tulee ensisijaisesti parantaa, ei heikentää väestön yhdenvertaista kohtelua ja terveyspalveluiden saatavuutta. Lausunnolla oleva esitys ja jo hyväksytyt lait koskien päivystysasetusta ja keskittämisesetusta heikentää Meri-Lapin alueen ihmisten palveluita ja tämän lain valmistelun yhteydessä tulee varmistaa, että yhdenvertaisuus koskee myös Länsi-Pohjan sosiaali- ja terveyspalveluiden ja sairaanhoitopiirin kuntayhtymän alueella asuvia kansalaisia. Lainsäädännön yhteydessä tämä epäkohta tulisi korjata ja mahdollistaa erikoissairaanhoidon ympärivuorokautisten palveluiden säilyminen alueella.

2. Voidaanko esityksellä kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen

pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahyödyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?

On epävarmaa, toteutuuko synergiaetu. Pelastustoimi järjestetään jo nyt maakunnallisesti. Jos ensihoito järjestetään samassa organisaatiossa, on toiveita synergiahyödyistä. Meri-Lapin teollisuuskeskittymän vuoksi on erittäin tärkeää, että alueella on vahvasti lähipalveluna pelastustoimi ja laaja ensihoito ja synergiaetu toteutuu.

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Pienten kuntien kannalta demokratian toteutuminen huolestuttaa, koska kaikilla kunnilla ei tule olemaan omaa edustajaa maakunnan päätöksentekokelemissä. Kansanvaltaisuuden vahvistaminen on kuitenkin tärkeä kysymys, mutta tarjolla olevat keinot eivät ole ilmeisiä tässä mallissa.

Lakiin tulee kirjata, mikä on kunnan ja maakunnan välinen yhteys toiminnassa ja päätöksenteossa.

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

kyllä pääosin

5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?

kyllä pääosin

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

kyllä pääosin

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa säädetään sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettäväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

kyllä pääosin [On hyvä, että yhteistoiminnasta on säädetty laissa. Sen toteutuminen on kuitenkin oma kysymyksensä.]

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

ei pääosin [Valtiovarainministeriön rooli on suuri. Esityksen mukaan maakunnat määrittelevät itse laatutavoitteet. Talous- ja laatutavoitteet voivat olla ristiriidassa keskenään. Laatutavoitteet tuleekin määrittellä valtakunnallisesti. Maakunnilla on lisäksi hyvin erilaiset taloudelliset mahdollisuudet.]

9. Sote-maakuntalain 3 luvussa säädetään muun ohella sote-maakunnan lainanottovaltuudesta sekä investointien ohjauksesta koko julkisen talouden tasapainon huomioon ottavalla tavalla. Sote-maakunnille siirtyvien toimitilojen hallinnoinnista ei esitetä erikseen säädettäväksi. Turvaako ehdotettu investointien rahoitus- ja ohjausmalli tarpeellisten investointien toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Vastauksessa voi ottaa kantaa toimitilojen hallinnoinnin järjestämiseen paikallisella, alueellisella tai valtakunnallisella tasolla.

kyllä pääosin

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Ks. vastaukset edellisten kysymysten alta.

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

-

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle?

kyllä

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveystalouden yhdenvertaisen saatavuuden?

ei [Laki ei sinänsä turvaa palveluiden yhdenvertaista saatavuutta. Palveluiden saatavuuteen vaikuttaa etenkin henkilöstön saatavuus, mikä on ollut ongelmana väestökeskittymien ulkopuolella. Esimerkiksi koulupsykologin palvelut edellytetään tuotettavan lähipalveluina. Maakunnallinen järjestäminen ei välttämättä paranna palvelun saatavuutta. Sote-järjestämislaki 2 luku, § 11 palvelustrategia Jokaisessa kunnassa on saatavilla usein tarvittavat sote-palvelut lähipalveluna. Lähipalvelut voivat olla myös sähköisesti asiakkaan lähelle tuotettuja (esim. etälääkäri, etäpsykoterapia). Lähipalvelujen määrittely tulee sosiaali- ja terveydenhuollon yleislakien uudistamisessa olla selkeää. Lapin maakunnan osalta lähipalvelut voisivat olla perustason sosiaali- ja terveystalouksia, jotka ovat lähellä ja saatavissa, usein / päivittäin / viikoittain tarvittavia. Edelleen erityistason sosiaali- ja terveystalouksia voisivat olla palvelut, joita tarvitaan ehkä kerran kuukaudessa / vuodessa / elämän aikana, pätevyyden, erityisosaamista vaativaa. Näitä erityistason palveluja voisi keskittää alueellisesti tai seutukunnallisesti, sisältäen lähelle asiakasta jalkautuvaa toimintaa tai etätoimintaa. Lappiin suuntautuvasta matkailusta johtuen lähipalvelujen tarve voi vaihdella kausittain suuresti. Tämä on huomioitava palvelujen järjestämisessä ja suunnittelussa sekä sote-maakuntien rahoituksessa.]

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen? ”

ei [Vastuun jakaminen johtaa usein siihen, ettei vastuuta lopulta kanna kukaan. Yhteistyö pitäisi määrittellä tarkemmin. Kannustinjärjestelmä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen on kunnille riittämätön.]

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteutumisen riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

kyllä pääosin [Useimmissa Suomen kunnissa on hankaluuksia saada ammattilaisia toteuttamaan lakisääteisiä sote-tehtäviä. Toiminnan kaikissa ja kaikkien kuntien alueella sote-keskuksissa tulee olla mielekästä ja monipuolista sekä houkuttelevaa. Henkilöstöhallinnon ja sekä strategisen että lähijohtamisen keskeisiä tehtäviä on sote-maakunta-työn houkuttelevuuden parantaminen (alan veto- ja pitovoimatekijät). Sote-maakunnan henkilöstöhallinto järjestetään keskitetysti ja paikallisesti (lähijohtaminen). Mentorointi ja muut työntekijöiden tehtäviin liittyvät tuen muodot tulisi olla mahdollisimman helposti saatavilla, joko sote-keskuksissa tai keskitetysti. Henkilöstön koulutus tulee olla kaikilla alueilla mahdollista, ja tiedon jakaminen sekä yhteistyö eri sote-alueiden välillä tulee varmistaa. Yhtenäinen palkka- ja työ-/virkasuhdestrategia edistää työntekijöiden saatavuutta. Sote-maakunnan palkkojen tarkistus ja harmonisointi tulisi aloittaa jo väliaikaishallinnon aikana.]

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

ei [Ostopalvelujen rajoitukset on määritelty pykälässä riittävän tarkasti. Niiden takautuva voimaantulo on kuitenkin ongelmallinen. Nykytilanne lainsäädännössä turvaa tälläkin hetkellä potilaan oikeudet sekä järjestäjän velvollisuuksien ja tehtävän täyttämisen myös ostopalveluina tuotetussa julkisessa erikoissairaanhoidossa ja pykälät tulisi kirjata perustuen nykyiseen lainsäädäntöön. Asiakkailta tulee olla mahdollisuus käyttää myös palveluseteliä palvelujen hankintaan. Ulkoistus sopimusten myötä järjestetyt palvelut tulee määritellä osaksi maakunnan palvelukokonaisuutta jäljellä olevan sopimuskauden ajaksi, jotta asiakaspolut voidaan turvata järjestäjän muuttuessa. Sopimuskauden päättyessä maakunta voi päättää tai jatkaa palveluiden tuottamista sopimuskumppanin kanssa. Säännöksen käytännön toteuttaminen vaikea hahmottaa vuokratyövoiman ja virkatyövoiman välillä. Kunnissa on useita tukipalvelutehtäviä, jotka tällä hetkellä tuottavat palveluita kunnan eri toimialueille (mm. siivous- ruokapalvelut). Näiden yhteisressursina toteutettavien palveluiden tuottamisesta tulisi määritellä laissa sopimusmenettely kunnan ja maakunnan välille.]

17. Ovatko 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja

kyllä

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

kyllä

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

kyllä

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?

ei kantaa

21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?

kyllä pääosin

22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?

-

23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Ks. vastaukset edellisten kysymysten alta.

24. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

-

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämislaista

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentävä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

kyllä pääosin

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

-

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaativuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

ei pääosin

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?

-

30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?

-

31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Ks. vastaukset edellisten kysymysten alta.

32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaista.

Lapin pelastuslaitos on jo nykyisellään järjestetty maakunnallisen toimijan yhteyteen toisin kuin lähes kaikki muut pelastuslaitokset. Näin ollen Lapin pelastuslaitoksen kannalta kysymys on organisatorisesti hallinnollisen yläorganisaation vaihtumisesta Lapin liitosta Lapin maakuntaan ilman suoraa vaikutusta operatiivisiin toimintarakenteisiin. Sen johdosta, että pelastustoimi kuitenkin on osa maakuntaa jää esityksessä epäselväksi, mikä on pelastustoimen suoran valtionohjauksen ja mikä maakunnallisen organisaatio- ja sisältöohjauksen välinen suhde.

Palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden tavoite on tärkeä koko Lapille. Lapin pelastustoimen toimialue poikkeaa kokonsa, väestöpohjansa ja elinkeinorakenteensa osalta lähes kaikista Suomen maakunnista. Pitkät etäisyydet, runsas matkailijoiden määrä, kaivostoiminta, puolustusvoimien toiminta ja Meri-Lapin teollisuus luovat jo maakunnan sisällä erilaisia tarpeita ja pelastustoimen palvelujen saatavuus sekä toimintavalmiusajat ovat jo nykyisellään yhdenvertaisuusnäkökulmasta ja valtakunnallisesti tarkasteltuna muuta Suomea heikommat. Palvelujen yhdenvertainen saatavuus ja väestöpohjaa laajempaan palvelutarpeeseen vastaaminen asettaa merkittäviä paineita uudistuksen kokonaisrahoitukselle.

Toistaiseksi pelastustoimella ei ole osoittaa keskittämisen tuoneen merkittäviä säästöjä. Joitakin vuosia sitten toteutetun hätäkeskusuudistuksen yhteydessä ja hätäkeskusten keskittämisen kautta syntyi kokonaan uusi tarve alueellisille tilannekeskuksille, joihin siirtyivät tosiasiallisesti monet tehtävät, jotka aiemmin hoiti hätäkeskus ja joille on tarvetta paikallisen johtamisen tukemisessa. Mikäli tilannekeskustoiminto yhdistyy yhteen tai useampaan valtakunnalliseen tilannekeskukseen, tilannekeskusten lisäarvo paikallisesti pienenee ja paikallisiin johtamisjärjestelyihin joudutaan panostamaan entistä enemmän päällekkäistä resurssia. Samoin johtokeskustoiminnon keskittäminen esimerkiksi tulvatilanteissa ei poista tarvetta paikallisen johtokeskuksen perustamiseen alueellisen johtamisen ja viranomaisyhteistyön tukemiseksi.

Pelastustoimen järjestämislaki yhdessä muun pelastustointa koskevan lainsäädännön kanssa tulkittuna jättää avoimeksi sen, mikä on maakuntien tosiasiallinen mahdollisuus itse määrittellä pelastustoimen palvelutaso maakunnan alueella.

Valvontanäkökulmasta valtion ohjauksvallan kasvu esimerkiksi palvelutasopäätöksen sisällöllisiin kysymyksiin johtaa siihen, että maakunnan mahdollisuudet vaikuttaa palvelutasopäätöksen sisältöön vähenevät. Samoin vähenevät maakunnan mahdollisuudet vaikuttaa siihen, onko palvelujen saatavuus ja taso riittävä. Ääritilanteissa ristikkäinen valvonta ja ristiriitaiset ohjaussuhteet voivat johtaa siihen, että maakunnalle määrätään uhkasakko esim. toimintavalmiusaikojen rikkomisesta, mutta valtion rahoitus ei mahdollista asian korjaamista alueellisen valvojan edellyttämälle tasolle.

Valvonta pitää järjestää yksinkertaiseksi, tehokkaaksi ja johdonmukaiseksi joko niin, että sisäministeriö valvoo vuosittaisten tulos- ja tavoiteneuvottelujen yhteydessä maakunnan pelastustointa tai sitten niin, että valvonta kokonaisuudessaan keskitetään aluehallintovirastoille.

Kysymyksiä voimaanpanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaanpanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?

kyllä pääosin

34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?

kyllä pääosin

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savo. Muutos vaikuttaa sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehtoilla olisi lausunnonantajan toimintaa:

-

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

ei [Epätasa-arvoinen erillisoikeus ei ole tarkoituksenmukainen.]

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetyt tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7 - 8 §)?

ei [Eesitys ei anna yksiselitteistä vastausta siihen, kuka väliaikaisen toimielimen asettaa. Kunnille tulee turvata riittävät resurssit uudistuksen toimeenpanoon.]

38. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

ei [Kolmen vuoden vuokra-aika kiinteistöille ei ole riittävä.]

39. Voimaanpanolain 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelystä. Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensaatiosääntely hyväksyttävä?

ei pääosin [Kunnille maksettavan kompensaation laukaiseva taloudellisten menetysten raja-arvo (0,7 prosenttiyksikköä laskennallisesta kunnallisveron korotustarpeesta). On liian korkea ja sen tulisi olla 0,0 tai maksimissaan 0,2 prosenttiyksikköä. Kompensaation tulee ottaa huomioon kaikki omaisuuslajit, kuten kuntayhtymien peruspääomat ja kunnilta siirtyvä irtaimisto. Siirtymäajan jälkeen (3 + 1 vuotta) kunnille jäävien toimitilojen käyttö tulee ilmoittaa riittävän ajoissa ennen

vuokrasopimuksen päättymistä, ja vuokratason siirtämäkaudella tulee olla riittävä kattaakseen tilojen välttämättömät ylläpito- ja investointikustannukset. Kunnan vakavaraisuus tulee varmistaa sote-uudistuksessa. Kuntien tulee saada asianmukainen korvaus kiinteistöluovutuksista. Muutos ei saa aiheuttaa kriisikuntakriteeristön täyttymistä.]

40. Voimaantulon 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

kyllä pääosin

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva sääntely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

ei pääosin [Miten palvelujen järjestäminen turvataan ulkoistussopimuksen muuttuessa mitättömäksi?]

42. Turvaako Kärkullan toiminnan jakamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sote-maakuntien toimintana?

-

43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?

kyllä pääosin

44. Voimaantulon pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Ks. vastaukset edellisten kysymysten alta.

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaantulolaista.

-

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveystarpeiden ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta

huomioidaan 80 %:n osuus kolmannesta vuodesta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitettut edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

kyllä pääosin

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

kyllä pääosin

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *pelastustoimen tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

kyllä pääosin

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

kyllä pääosin

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

kyllä pääosin

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1 päivänä (37 §). Onko rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Lapin, kuten Uudenmaan osalta lakiin tulee kirjata kahden ympärivuorokautista laajaa erikoissairaanhoidon päivystystä tarjoavan sairaalan malli ja sen rahoitus. Asiaa ei tule jättää ratkaistavaksi maakunnan sisällä. Alueen väestön palvelutarpeen lisäksi lainsäädännön valmistelussa tulee huomioida alueen sijainti valtakunnallisesti tärkeässä logistisessa solmupisteessä ja väestökeskittymä sijainti suurteollisuuden, kaivosten ja energiavarastojen (LNG, öljy) lähellä. Ympärivuorokautinen erikoissairaanhoidon päivystys on välttämättömyys alueen väestönsuojelun, onnettomuustilanteisiin varautumisen ja riskienhallinnan näkökulmasta. Lakivalmistelun yhteydessä tulee Lapin kahden sairaalan malliin sisällyttää erityisalojen saatavuus Meri-Lapin alueella osana koko Oulun yliopistosairaalan erityisvastuualuetta. Lapin kahdelle sairaalalle tulee vahvistaa sekä ympärivuorokautinen päivystys että laajat erityisalojen tuottamisen edellytykset. Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön saatavuus ja osaaminen tulee turvata osana uudistuksen toteuttamista.

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Sote-maakuntien rahoituksesta annetun lakiehdotuksen 3 §:n perustelujen mukaan pelastustoimen toimialan rahoituksen tasoa tarkistettaessa seuraavalle varainhoitovuodelle palvelutarpeen kasvua ei otettaisi huomioon etukäteen toisin kuin sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Esitetyn pelastustoimen järjestämislain 10 §:n mukaan sisäministeriö neuvottelee kunkin maakunnan kanssa vuosittain järjestämisvastuuseen kuuluvien pelastustehtävien toteuttamisesta (tulosneuvottelut). Kun neuvottelut koskevat puhtaasti pelastustoimen järjestämisen sisältökysymyksiä ja tavoitteiden asetantaa sekä tulosten seurantaa, ei valtiovarainministeriön rooli näyttäyty kovin selkeänä. Esityksen perusteella jää myös avoimeksi se, mikä on sisäministeriön ja valtiovarainministeriön välisen neuvotteluohjauksen suhde maakunnan itsehallintoon. Kun resurssit ja niiden riittävyys ovat neuvottelukohteena, voidaan olettaa, että kovin vahvaa painoarvoa ei neuvotteluissa jää maakunnan omille näkemyksille maakunnan pelastustoimen kehittämisestä ja resursoinnista.

Järjestämislakia koskevan esityksen mukaan maakunta voi saada lisärahoitusta pelastustoimen palvelujen järjestämiseen, kriteerit ja mekanismit lisärahoituksen saamiselle ovat jääneet esityksessä osittain ilmaan ja edellyttävät tarkennusta, mm. Lapin matkailun huomioiminen. Järjestämislain vaatima investointisuunnitelma (mm. paloasemaverkosto) on osin ristiriitainen maakunnan itsehallinnon kanssa. Esitystä olisi muutettava siten, että käytettävissä olevan rahoituksen puitteissa investoinneista päätetään maakunnassa ottaen päätöksenteossa tarkoituksenmukaisella tavalla huomioon valtakunnallisen kokonaiskehittämisen tarpeet. Esitetty pelastustoimen rahoituksen laskentamalli on pääosin hyvä ja oikeudenmukainen. Riskitekijöitä koskevan kriteerin arvioinnissa pitää ottaa huomioon riskiruutujen laskennan lisäksi myös maakunnan elinkeinorakenne ja pinta-ala. Esimerkiksi Lapin matkailu tuo normaalioloissa maakuntaan noin kolme miljoonaa rekisteröityä yöpymistä vuosittain, mikä lisää pelastustoimen tehtäviä ja riskejä sekä kustannuksia huomattavasti verrattuna sellaiseen maakuntaan, jonka elinkeinorakenne on perinteisempi. Samoin Lapin etäisyyksistä johtuen pelastustoimen palvelutason yhdenvertainen ylläpitäminen edellyttää kattavan asemaverkoston ylläpitämistä, mistä aiheutuu merkittäviä kustannuksia. Jo nykyisellään paloasemien väli on 80-100 km ja viiveet pelastustoiminnalle huomattavia verrattuna kaupunkipelastuslaitoksiin. Esitetyt perustelulausumat pelastustoimen kustannussäästöistä ovat jyrkässä ristiriidassa sote-maakunnan itsehallinnon kanssa. Perustelulausumilla puututaan suoraan pelastustoimen normaaleihin työnantajavelvoitteisiin ja –oikeuksiin sekä maakunnan mahdollisuuksiin itse ohjata pelastustoimen palvelutasoa ja sen kehittämistä sekä pelastustoimen organisoitumista. Lisäksi on todettava, että sisäministeriön henkilöstöä joudutaan kasvattamaan huomattavasti esitetyn ohjaustehtävän vahvistumisen johdosta.

Kuntien rahoitusta koskeva lainsäädäntö

54. Ovatko valtiosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtiosuudesta 29 ja 30 §)?

kyllä pääosin

55. Ovatko valtiosuus-kriteerit sekä niiden painotukset yleisesti ottaen perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtiosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtiosuudesta)?

kyllä pääosin

56. Kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Ks. vastaukset edellisten kysymysten alta.

57. Muut vapaamuotoiset huomiot kuntien rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä.

Heikentynyt kuntatalous ja koronaepidemia vaikuttavat uudistuksen laskelmiin. Uudistuksen laskelmat – kustannusten ja tulojen siirto, kunnan talouden tasapainon muutoksen tarkastelu ja siitä johdettavat tasauserät – tehdään poikkeusaikana. Koska koronaepidemia vaikuttaa kaupunkien ja kuntien tuloihin erityisesti vuonna 2020 ja menoihin myös vuosina 2021 ja 2022, uudistuksen pysyväksi osaksi kuntien valtionosuuteen jääviä siirto- ja tasausmekanismeja ei voi perustaa näiden vuosien tietoihin. Uudistusta tulee joko siirtää, lakiluonnoksessa esitettyjä laskentavuosia muuttaa tai siirto- ja tasausmekanismien laskennassa käytettävistä tiedoista tulee erottaa koronaepidemian vaikutus sekä tulo- että menopuolella. Lakien hyväksymishetkellä ei voida arvioida uudistuksen lopullista vaikutusta yksityiseen kuntaan. Myös sekä kuntavaikutuksiin että maakuntien rahoitukseen liittyen laskelmien keskeneräisyys ja päivittyminen uudistuksen edetessä, johtaa siihen että lopullisten, yhteismäärältään yli 20 miljardin euron vaikutusten tekeminen on mahdollista vasta syksyllä 2023, jolloin uudet sote-maakunnat ovat jo toiminnassa. Heti uudistuksen jälkeen on oltava valmius tehdä tarvittavat korjausliikkeet kuntien rahoitusjärjestelmään. Lapin alueen erityispiirteet ja –tarpeet tulee huomioida rahoituksen määrittelyssä: mm. teollisuuskeskittymä Meri-Lapissa, ikärakenne, ilmasto, välimatkat, harva asutus, matkailun kausiluonteisuus.

Verolainsäädäntö

58. Pidättekö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

ei pääosin [Kunnille jäävien tehtävien rahoitus on turvattava.]

59. Verolainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Ks. vastaukset edellisten kysymysten alta.

60. Vapaamuotoiset huomiot verolainsäädännöstä.

-

Maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskeva lainsäädäntö

61. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

kyllä pääosin

62. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

kyllä pääosin

63. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

Koulutetun ja osaavan henkilöstön rekrytointi ja saatavuus tulee olemaan iso ongelma Lapin maakunnassa, ja siihen tulee hakea ratkaisuja myös valtion toimenpitein.

Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella yhdenvertaisesti muuhun maahan verrattuna?

ei pääosin [Lapin maakunnan erityisolosuhteet tulee ottaa huomioon vastaavasti. Lapissa on oltava kaksi erityyssairaanhoidtoa ja laajaa päivystystä antavaa sairaalaa, Meri-Lapissa on teollisuuskeskittymä, mikä aiheuttaa sen, että alueella on oltava sairaala samoin kuin riittävä pelastustoimi lähipalveluna. Myös välimatkojen vuoksi Lapin alueella on oltava kaksi erikoissairaanhoidtoa ja laajaa päivystystä antavaa sairaalaa.]

65. Turvaavatko HUSin lakisääteisiä tehtäviä koskevat säännökset erikoissairaanhoidon järjestämisen sekä yliopistollisen sairaalan tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät (5 §)?

ei kantaa

66. Onko terveydenhuollon järjestämisvastuun jakautumisesta Uudellamaalla esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti (Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin ensisijainen järjestämisvastuu, HUSin lakisääteiset tehtävät ja HUS-järjestämissopimus; 4, 5 ja 10 §)?

ei kantaa

67. Ovatko Helsingin kaupungin talouden eriyttämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia ja riittäviä turvaamaan toiminnan vertailtavuuden muuhun maahan nähden (5 luku)?

ei kantaa

68. Uusimaa-lain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Ks. vastaukset edellisten kysymysten alta.

69. Vapaamuotoiset huomiot Uudenmaan erillislaista?

-

Yleishallintoa koskevat lait

70. Yleishallintoa koskevien lakien pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Ks. vastaukset edellisten kysymysten alta.

71. Vapaamuotoiset huomiot yleishallintoa koskevasta lainsäädännöstä.

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

72. Sote-maakuntarakennelaissa säädetään maakuntajaosta, joka toimii myös sote-maakuntien alueiden pohjana. Lisäksi laissa säädetään sote-maakuntien muuttamisesta, joka johtaa myös vastaavalla alueella maakuntajaon muutokseen. Onko esitetty sote-maakuntien ja niiden pohjana olevan maakuntajaon suhde sekä jaon muutosprosessi kriteereineen selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maakuntajaon merkityksen muille aluejaoille?

kyllä pääosin

73. Pidättekö esitettyjä edellytyksiä sote-maakuntien muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen näkökulmasta? (erityisesti sote-maakuntarakennelain 2, 5 ja 10 §:t)

kyllä pääosin

74. Sote-maakuntarakennelain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Ks. vastaukset edellisten kysymysten alta.

75. Muut vapaamuotoiset huomiot sote-maakuntarakennelaista.

Maakuntien ohjaus

76. Valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä vahvistettaisiin. Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

kyllä pääosin

77. Ministeriöt ja maakunta kävisivät vuotuiset neuvottelut, joissa tarkasteltaisiin maakunnan toimintaa ja taloutta toteumatietojen ja ennusteiden näkökulmasta. Lisäksi erilliset ohjausneuvottelut käytäisiin vuosittain yhteistyöaluekohtaisesti. Onko neuvottelujen tavoite ja käsiteltävä asiakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

78. Maakuntien ja valtioneuvoston välille suunnitellaan ministeriöiden ja järjestämisvastuussa olevien tahojen vuorovaikutukseen perustuvaa aktiivista ohjausta, joka perustuisi avoimeen näkemysten ja tietojen vaihtoon sekä järjestäjien toiminnan ja talouden jatkuvaluonteiseen arviointiin. Onko ohjausmalli uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu?

kyllä pääosin

Uudistuksen vaikutukset

79. Vaikutusten arvioinnissa on kuvattu ehdotuksen keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

Uudistuksen kuntavaikutusten arviointia mm. kuntien rooliin, toimintaan, talouteen ja elinvoimaan ei voida pitää riittävänä. Uudistuksesta aiheutuvat merkittävimmät talouden muutosvaikutukset kohdistuvat kuntatalouteen ja ne voivat aiheuttaa suuria muutoksia kunnan verotulojen ja valtionosuuksien suhteeseen, kuntien talouden tasapainoon ja rahoitusasemaan. Uudistuksen suorita ja välillisiä vaikutuksia kuntiin ja kuntien edellytyksiin vastata niille jäävistä tehtävistä tulisi arvioida tarkemmin ja monipuolisemmin. Tätä kautta tulisi myös jatkovalmistelussa paremmat edellytykset löytää keinoja kuntia koskevien kielteisten vaikutusten rajoittamiseen, sekä niiden aiheuttamien riskien hallintaan.

80. Onko uudistuksen muutoskustannukset tunnistettu ja arvioitu asianmukaisesti?

ei pääosin [Kuntien talouden tila ja näkökulma on huolestuttava. Uudistuksen muutoskustannuksia ei saa kaataa kuntien kustannuksiksi.]

81. Uudistuksesta aiheutuvia ICT:n ja tiedonhallinnan muutoskustannuksia on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-valmistelussa tunnistettujen kustannusarvioiden perusteella. Millaisia tarkennuksia ja täydennyksiä nyt esitettyihin arvioihin tulisi tehdä?

-

82. Näkemyksenne muista mahdollisista ICT- ja digiasioihin liittyvistä vaikutuksista ehdotetussa palvelurakenteessa?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

85. a) Tulisiko arvionne mukaan sote-maakunnille siirtyviä hankintasopimuksia mitätöitymään järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevan sääntelyn nojalla?

kyllä

b) jos kyllä, mikä olisi mitätöityvien sopimusten euromääräinen arvo?

-

c) liittyisikö arvionne mukaan mitätöityviin sopimuksiin yksityisille palveluntuottajille hyödyttömiksi jääviä investointeja, mitä nämä välittömät hyödyttömäksi jäävät investoinnit olisivat ja kuinka suurista menetyksistä olisi kyse?

-

Uudistuksen toimeenpanon tuki

86. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntauudistuksen alueelliseen toteutukseen?

sote-integraatio

muuta, mitä?

palvelutarpeen arviointi, hallinto ja johtaminen, henkilöstösiirrot, talous, omaisuusjärjestelyt, tietohallinto ja ICT, viestintä ja osallisuus

Muut kysymykset

87. Mahdolliset ehdotukset käsitteen ”sote-maakunta” korvaamiseksi jollain muulla käsitteellä.

Sote ei ole suomen kielen sana, ja koska kyseessä on yhteiskunnan keskeinen toiminto, on suotavaa, että sillä on selkeä suomenkielinen nimi.

Esimerkiksi: Palvelualue, Huolenpitoalue, Hyvinvointialue

88. Ehdotus sote-maakuntanne nimeksi.

Lapin palvelualue

89. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

-

90. Muut yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

-

Matinlassi Hannele
Keminmaan kunta

Kynsijärvi Marja
Keminmaan kunta